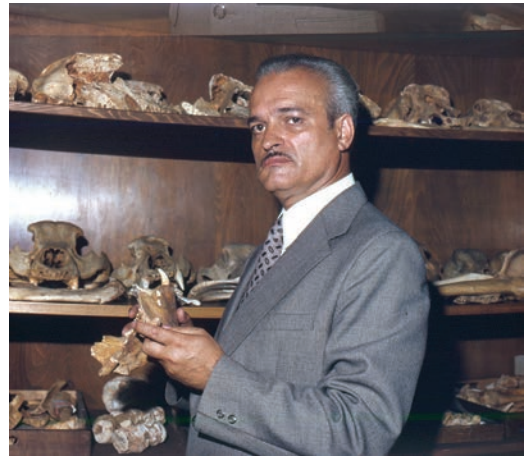

MALETIĆ, Vjekoslav, publicist (Bjelovar, 13. VI. 1890 – Bjelovar, 11. I. 1943). Gimnaziju polazio u Bjelovaru do 1905. U Bakru 1910–11. izdavao, uređivao i popunjavao tjednik *Hrvatske primorske novine*, najavljen kao neutralan, ali za »slobodu jake hrvatske države«, potom bio kratko novinar u Sarajevu te učitelj u Tomišu kraj Bjelovara. U Bjelovaru 1919. osnovao radničko društvo Hrvatska neodvisna socijalno demokratska organizacija te, vodeći vlastitu drogeriju, 1921–22. izdavao, uređivao i popunjavao prirodoslovni mjesečnik *Kemičar-tehničar* i surađivao u političko-satiričnom listu *Bič* (1919–20, 1922; *Skupoća*, 1921). Objavio, pretežno u vlastitoj nakladi, više knjižica, brošura i letaka različitih političkih nagnuća (*Hrvatski antisemitski katekizam*. Zagreb 1909, izvadci u: *Gordogan*, 2007; *Tko je? Dr. Sunarić, dr. Mandić i Čurić, gg. narodni zastupnici*. Sarajevo 1911; *Memorandum antisemitskih borioaca*. Bjelovar 1921, suautor; *Za sretnu budućnost naše države Kraljevine Jugoslavije*. Zagreb 1931), pedagoških (*Čarobni učitelj*. Bjelovar 1914), socijalno-kritičkih (*Doživljaji seljaka Mihajla Vučetića*. S. I. 1923; *O varanju i prodavanju šivaćih strojeva i doživljaj jednog postolara*. Zagreb 1923; *Lopovštine banaka i štedionica*. Zagreb s. a.; *Tajna poslovanja jedne banke*. Beograd 1937), pa i utopijskih značajka (*Temeljne ustanove međunarodnog prava*. Bjelovar 1919), književnih pokušaja (ulomak romana *Od siromaštva i bijede do slave i moći* pod naslovom *Fantasta*. Bjelovar 1910; drama *Konac svijeta*. Split 1912; novela *Rahela ili Zaljubljeni Židovka*. Zagreb s. a.; zbirka stihova *Od pjesama ispleteni vijenac*. Bjelovar 1941), reportažno-senzacionalističkih (*Tajna manastira u Gornjiru*. Zagreb 1911; *Tajne i čudesa Venceslava Miloša u Bjelovaru*. Bjelovar 1919), a i pseudostručnih uradaka (*Praelektricitet*, 1916; *Sigurno liječenje španjolske bolesti*, 1918, dva izd.; *Tajna gumene obuće*, 1934; sve Bjelovar; *Nauka kako može imati žensko biće sreću u ljubavi*. Koprivnica s. a.). Javio se i u listu *Nezavisna Država Hrvatska* (1941).

LIT.: Novo pečeni prijatelji radničke klase. Radnički glasnik 1(1919) 7, str. 3–4. – Vjekoslav Maletić. *Bič*, 2(1920) 3, str. 3. – (Obavijest o smrti). *Bilogora*, 3(1943) 87, str. 6. – *Z. Renić i T. Gatalica*: Pregled bjelovarskog tiskarstva do 1940. Zagreb–Bjelovar 2016. I. Krš.

MALEZ, Mirko, geolog, paleontolog i speleolog (Ivanec, 5. XI. 1924 – Zagreb, 23. VIII. 1990). Električarski i strojobraverski zanat završio 1943. u Hrvatskom rudarskom d. d. u Ivanču – kao polaznik varaždinske Rudarske nadzorničke škole mobiliziran 1945. u vojsku NDH, zarobljen te u Srbiji upućen na višemjesečni rad – gimnaziju 1948. u Varaždinu te studij geologije 1953. na PMF u Zagrebu, na kojem je 1963. doktorirao tezom *Stratigrafska i paleontološka proučavanja diluvijalnog nalazišta u pećini Veternici (Medvednica)*. Još kao gimnazijalac sudjelovao u istraživanjima S. Vukovića na varaždinskom području, a za studija i u onima Komisije za naučno istraživanje krša JAZU (jame i špilje Učke, Čičarije, Iža te Ugljana). U JAZU od 1953. asistent u kabinetu M. Salopeka odn. u 1955. osnova-

MIRKO MALEZ

noj Geološko-paleontološkoj zbirci i laboratoriju za krš (od 1974. Zavod za paleontologiju i geologiju kvartara), od 1963. znanstveni suradnik, od 1965. viši znanstveni suradnik i od 1970. znanstveni savjetnik; voditelj i upravitelj Zavoda od 1974. te ravnatelj Istraživačkog centra JAZU od 1978. do umirovljenja 1990. Redoviti član JAZU od 1979, dopisni Austrijske akademije znanosti od 1989. Studijski boravio u Libanonu, Egiptu, Tunisu, Maroku, Keniji, Tanzaniji, Zambiji i Kini. Izvanredni profesor na studiju geologije na PMF u Zagrebu. Proučavajući geologiju kvartara, kvartarne i tercijarne kralježnjake, razvoj čovjeka te paleolitik i mezolitik u špiljama u Hrvatskoj, BiH, Crnoj Gori, Srbiji i Makedoniji, ostvario je rezultate svjetske razine i značenja. Opisao je periglacialne pojave u pleistocenu Slavonije i prapor Savudrije, proučavao pojave ledenih klinova, krioturbarcije, razvoj riječnih terasa te stratigrafiju i genezu kvartarnih naslaga u podzemnim prostorima. Posebice temeljito istražio kvartarne taložine u špiljama Veternici, Vindiji, Velikoj ili Mačkovoju pećini, Cerovačkim pećinama i Šandalji, otkrivši borišta, skloništa i grobišta fosilnih ljudi te ostatke mnogih pleistocenskih sisavaca i ptica, pri čem se, uz determinaciju i taksonomiju, bavio i rasprostranjenosti i migracijama odn. mijenama u materijalnoj kulturi. Osobit međunarodni odjek imalo je njegovo otkriće ostataka kasnih neandertalaca u Vindiji 1974, koje je omogućilo usporedbu sa starijim ostacima Hušnjakova (nadovezujući se na rad D. Gorjanovića Krambergera, proveo reviziju tamošnje stratigrafije i nalaza) te praćenje morfoloških mijena paleolitičkih ljudi, a iskopine su poslije poslužile i za prvu rekonstrukciju neandertalskoga genoma. Bavio se i genezom špilja, podzemnim i površinskim krškim pojavama te hidrologijom podzemlja. Uveo je moderni sustavni i interdisciplinarni pristup istraživanjima špiljskoga fenomena na hrvatskom kršu te ga se drži utemeljiteljem hrvatske speleopaleontologije i speleoarheologije.

Radovi su mu objavljeni u periodicima *Ljetopis JAZU* (1951–74, 1987; urednik 1973–74), *Geološki vjesnik* (1954–60, 1964, 1967–68, 1974, 1987–89, 1991), *Geografski glasnik* (1955, 1968), *Acta geologica* (1956, 1960–61, 1965, 1975), *Bulletin scientifique* (1956–62, 1964–70, 1972–76), *Krš Jugoslavije* (1957, 1960, 1962, 1964, 1969–70, 1979, 1987), *Palaeontologia Jugoslavica* (1958, 1961, 1963–64, 1972, 1982, 1985, 1988; suurednik 1986–90), *Quartär* (Bonn 1958–59), *Mammalia pleistocena* (Brno 1960), *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu* (1965, 1967–68, 1978, 1988–89), *Eiszeitalter und Gegenwart* (Öhringen 1966), *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* (1966, 1973, 1979), *Arheološki radovi i rasprave* (1967–68, 1974), *Arheološki vestnik* (Ljubljana 1967), *Rad JAZU* (1967, 1971–72, 1975, 1979, 1983–84, 1986–88, 1990; urednik 1975, 1979, 1983–84, 1986–88, 1990), *Radovi Centra za organizaciju naučnoistraživačkog rada u Vinkovcima* (1971, 1973), *Wissenschaftliche Mitteilungen des Bosnisch-Herzegowinischen Landesmuseums* (1971), *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* (1971, 1983), *Larus* (1972–74, 1989–90), *Jadranski zbornik* (1973–75), *Zbornik Historijskog arhiva u Karlovcu* (1973), *Acta carsologica* (Ljubljana 1974), *Liburnijske teme* (1974, 1981), *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske* (1974), *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva* (1975, 1978, 1981, 1987), *Geološki glasnik* (1976, 1987), *Vjesnik Muzeja Požeške kotline* (1977), *Collegium antropologicum* (1978, 1980, 1985), *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* (1979–80), *Current Anthropology* (Chicago 1980), *Naš krš* (1980, 1985, 1988), *Vijesti JAZU* (1980, 1987–88), *Acta Biokovica* (1981), *American Journal of Physical Anthropology* (New York 1981, 1985), *Zeitschrift für Archäologie* (Berlin 1983), *Beiträge zur Paläontologie von Österreich* (Beč 1984), *Paläontologische Zeitschrift* (Stuttgart 1984, 1992), *Požeški zbornik* (1984), *Anzeiger der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Mathematisch-naturwissenschaftliche Klasse* (Beč 1985), *Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin* (1985), *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva* (1986, 1988–89), *Quartärpaläontologie* (Berlin 1986), *Zbornik Poreštine* (1987), *Radovi Zavoda za znanstveni rad JAZU Varaždin* (1988), *Géobios* (Lyon 1989), *Radovi Geoinstituta* (Beograd 1989), *Geologija* (Ljubljana 1990), *Speleologia Croatica* (1990, pokretač i urednik) i *Periodicum biologorum* (1992), znanstveno-popularni članci u *Omladini* (Beograd 1946), *Srednjoškolcu* (1946–47), *Varaždinskim vijestima* (1946–48), *Našim planinama* (1950–53, 1955, 1963), *Speleologu* (1953–56, 1961–63; supokretač 1953), *Prirodi* (1955–58, 1965, 1976, 1984–86), *Otkrićima* (1956), *Našem radu* (1957), *Zagorskom kalendaru* (1959–60), *Hrvatskom zagorju* (1969), *Otočkom ljetopisu Cres–Lošinj* (1975), *Lovačkom vjesniku* (1984, 1986–88) i *Proteusu* (Ljubljana 1985–86, 1989–90). Prinosi su mu tiskani i u izdanjima *Za štita prirode u Hrvatskoj* (Zagreb 1961), *Scritti sul quaternario in onore di Angelo Pasa* (Verona 1969), *Adriatica praehistorica et antiqua* (Zagreb 1970), *Krapina*

1899–1969 (Zagreb 1970; urednik), *Catalogue of Fossil Hominids*, 2 (London 1971), *Požega 1227–1977* (Slavonska Požega 1977), *Krapinski pračovjek i evolucija hominida* (Zagreb 1978; urednik), *Praistorija jugoslavenskih zemalja*, 1 (Sarajevo 1979), *Prehistorija* (Zagreb 1980), *Les premiers habitants de l'Europe* (Pariz 1981), *Zbornik radova o prirodoslovcu Ambrozu Haračiću* (Zagreb 1981), *Varaždinski zbornik* (Varaždin 1983), *Deveti jugoslavenski speleološki kongres* (Zagreb 1984; urednik), *Spomenica Hrvatskoga prirodoslovnog društva 1885–1985* (Zagreb 1985), *Zbornik Ivana Raskovca* (Ljubljana 1985), *Dragutin Gorjanović-Kramberger* (Spomenica preminulim akademikima, 1987, 42; urednik), *Ornitologija u Hrvatskoj* (Zagreb 1988) i *Povijest Rijeke* (Rijeka 1988) te u mnogim drugim zbornicima međunarodnih i domaćih skupova. Autor je knjižice *Cerovačke pećine* (Zagreb 1965), suradnik obaju izdanja *Enciklopedije Jugoslavije* i drugoga izdanja *Šumarske enciklopedije LZ*. Osmislio prvi postav Muzeja evolucije u Krapini (otvoreno 1971) te rekonstrukcije neandertalaca i životinja na tamošnjem nalazištu. Sudionik je epizode o Medvjedoju pećini dokumentarne TV serije *Tajne Jadrana* (B. Knezoci, 1975). Bio predsjednik Hrvatskoga geološkoga društva 1966–68, suosnivač Speleološke sekcije Planinarskoga društva »Željezničar« u Zagrebu 1948 (počasni član od 1968) i Speleološkoga društva Hrvatske 1954 (predsjednik 1964–90, počasni član od 1984), počasni član Speleološkoga saveza Jugoslavije (1976) te član više inozemnih geoloških i paleontoloških društava. Dobio Nagradu »Ruđer Bošković« 1966. Po njem su nazvane fosilne vrste *Dalmatichthys malezi*, *Ilyocypris malezi*, *Mimomys malezi* i *Vaccinites malezi*. U organizaciji HAZU posvećeni su mu skupovi u Ivancu 2010 (prinosi u: *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin*, 2011) i Zagrebu 2011.

LIT.: Mirko Malez. *Ljetopis JAZU*, 1967–68, 74, str. 315–319; 1979, 83, str. 319–327. — *S. Marjanac*: Prije dvadeset godina. *Speleolog*, 20–21(1972–73) str. 1. — (Nekrolozi): *B. Čurčić*, *Politika* (Beograd), 87(1990) 29. IX, str. 18. — *M. Garašić*, *Speleologia Croatica*, 1(1990) str. 1–2. — *M. Herak*, *Ljetopis JAZU*, 1990, 94, str. 601–602. — *S. Marjanac*, *Speleolog*, 38–39(1990–91) str. 63. — *M. Paunović*, *Priroda*, 80(1990–91) 4/5, str. 48. — *S. Božičević*, *Naše planine*, 43(1991) 1/2, str. 33–34. — *V. Širk*, *Muzejski vjesnik*, 14(1991) 14, str. 105–106. — *I. Turk*, *Arheološki vestnik* (Ljubljana), 42(1991) str. 236–239. — Mirko Malez (s popisom radova). *Spomenica preminulim akademikima*, 1992, br. 66. — *Spomenica PMF*. 120 godina nastave prirodoslovlja i matematike na Sveučilištu u Zagrebu 1876–1996. Zagreb 1996, 428, 483. — *J. Boljunčić*: Krapina – stoljećem otkriću »Dedeka Kajbumščaka«. *Matica*, 49(1999) 8, str. 41. — *M. Garašić*: Doprinosi akademika Mirka Maleza hrvatskoj speleologiji. *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin*, 2011, 22, str. 137–165. — *M. Kraš*: Djetinjstvo i mladost Mirka Maleza 1924–1948. *Ibid.*, str. 67–77. — *R. Ozimec* i *H. Cvitanović*: Speleološko djelovanje Mirka Maleza. *Ibid.*, str. 79–106. — *Ž. Tomičić*: Akademik Mirko Malez – pionir hrvatske speleoarheologije. *Ibid.*, str. 107–136. — *V. Božić*: Ilustrirana povijest speleologije u Hrvatskoj. Zagreb 2014, passim.

I. Vlč. i R.